

Screening struktury předčtenářských dovedností v MŠ

Gabriela Málková

Katedra psychologie, PF JU a Katedra psychologie a věd o životě FHS UK

DYSKORUNKA (Praha 4. 4. 2024)

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
Pedagogická
fakulta

FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ
Univerzita Karlova

gabriela.malkova@fhs.cuni.cz;
gmalkova@pf.jcu.cz

Screening připravenosti na čtení

Screening = rychlý, efektivní a přesný nástroj pro rozpoznání rizik z hlediska vývoje gramotnosti

- Jakými postupy a nástroji zjišťujeme připravenost dítěte na čtení ?
- Kdo screening provádí a kdy?
- Jakou roli hrají ps.dg. testy? Kdo s nimi může a umí vhodně zacházet?
- Kdo je dítěti nejbližší má kapacitu screening provádět?

Nová metoda screeningu připravenosti na čtení - MiniMABEL

V návaznosti na existující testovou baterii MABEL jsme připravili návrh screeningového testu připravenosti na čtení a psaní – **MiniMABEL**

- Rychlý, výzkumně podložený nástroj, vhodný k užití v MŠ, ideálně v rámci procesu zvažování odkladů ŠD
- Vyhodnocení na podkladě kritických hodnot

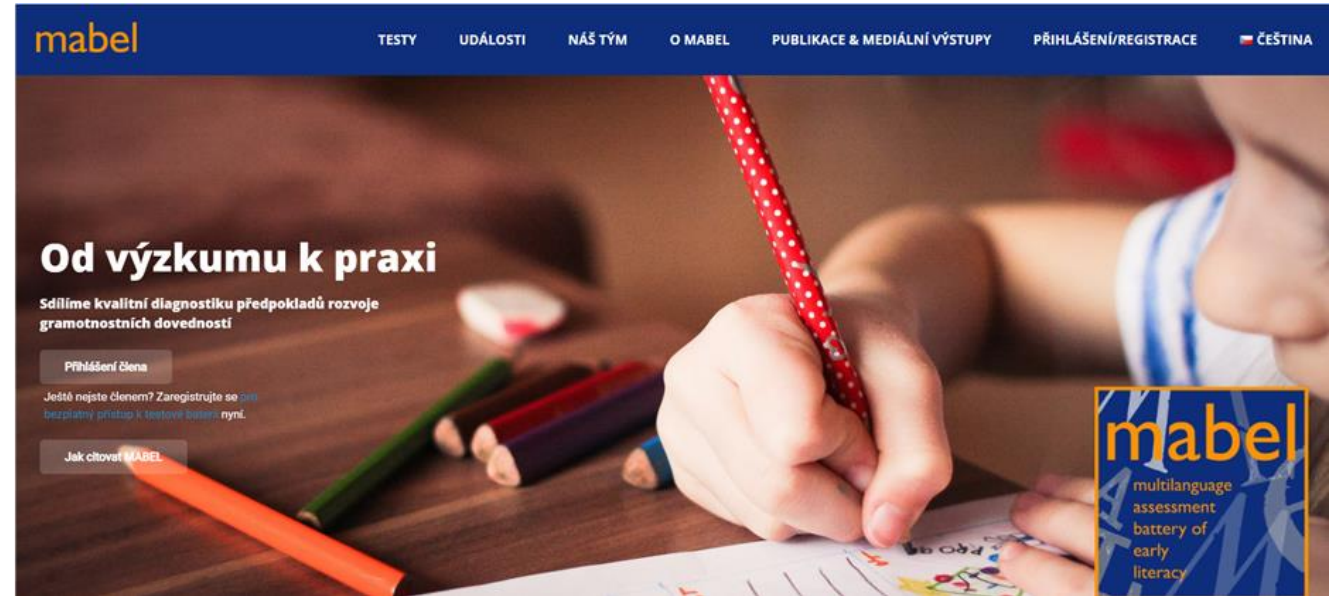
The screenshot shows the MABEL website interface. At the top, there is a dark blue header with the 'mabel' logo on the left and navigation links on the right: TESTY, UDÁLOSTI, NÁŠ TÝM, MABEL, PUBLIKACE & MEDIÁLNÍ VÝSTUPY, PŘIHLÁŠENÍ/REGISTRACE, and ČEŠTINA. Below the header, the word 'Testy' is centered. The main content area displays a grid of ten test cards, each with an icon, a title, and a small 'MiniMABEL' logo at the bottom. The tests are:

- Test elize hlásek (Icon: ear with 'TAS')
- Test izolace hlásek (Icon: ear with 'T(AS)')
- Test skládání hlásek (Icon: ear with 'T+A+S')
- Test psaní jednoduchých slov (Icon: clipboard with a green checkmark)
- Test psaní složitějších slov (Icon: clipboard with a blue checkmark)
- Test psaní pseudoslov (Icon: clipboard with a pencil)
- Test rychlého čtení slov (Icon: book with 'radio', 'zoo', 'robot')
- Test rychlého čtení pseudoslov (Icon: book with 'radio', 'foo', 'bomot')
- Test spojování obrázků a slov (Icon: car, 'car', 'far', 'bus')
- Test rychlého jmenování (RAN) - Barvy (Icon: color blocks)

MABEL

www.elde.-mabel.net

**Multilingvální testová baterie
pro posouzení raných gramotnostních
a s rozvojem gramotnosti souvisejících
dovedností.**

Je vhodná pro užití při diagnostické a poradenské práci s monolingvními a bilingvními dětmi i s dětmi, které si osvojují gramotnost v jiném než ve svém mateřském jazyce

Vyžaduje dobrou orientaci v psychometrických principech vyhodnocení

Vývojové úrovně gramotnosti (předškolní a školní věk)

Vývoj gramotnosti chápeme jako kontinuum vývoje od pregramotnosti k plynulému čtení (dekódování) a čtení s porozuměním

Pregramotnost

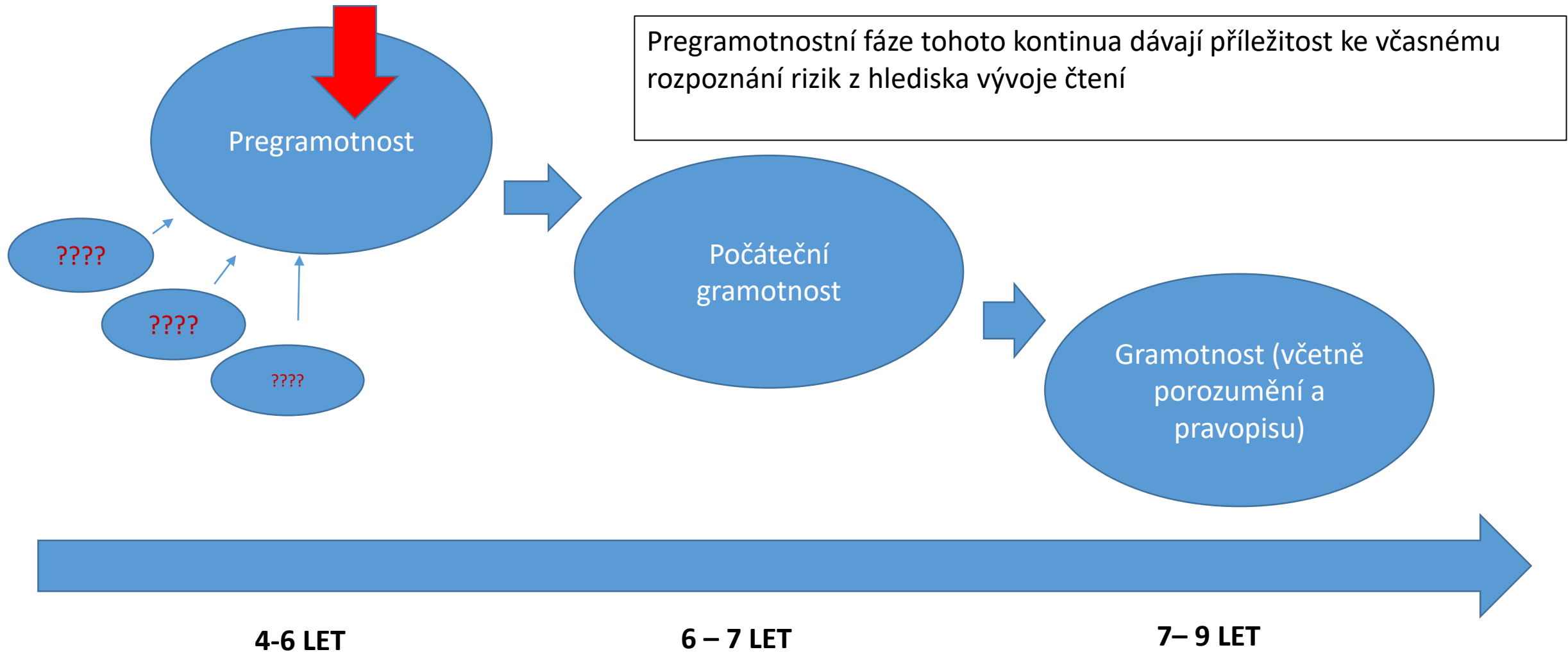
Počáteční
gramotnost

Gramotnost (včetně
porozumění a
pravopisu)

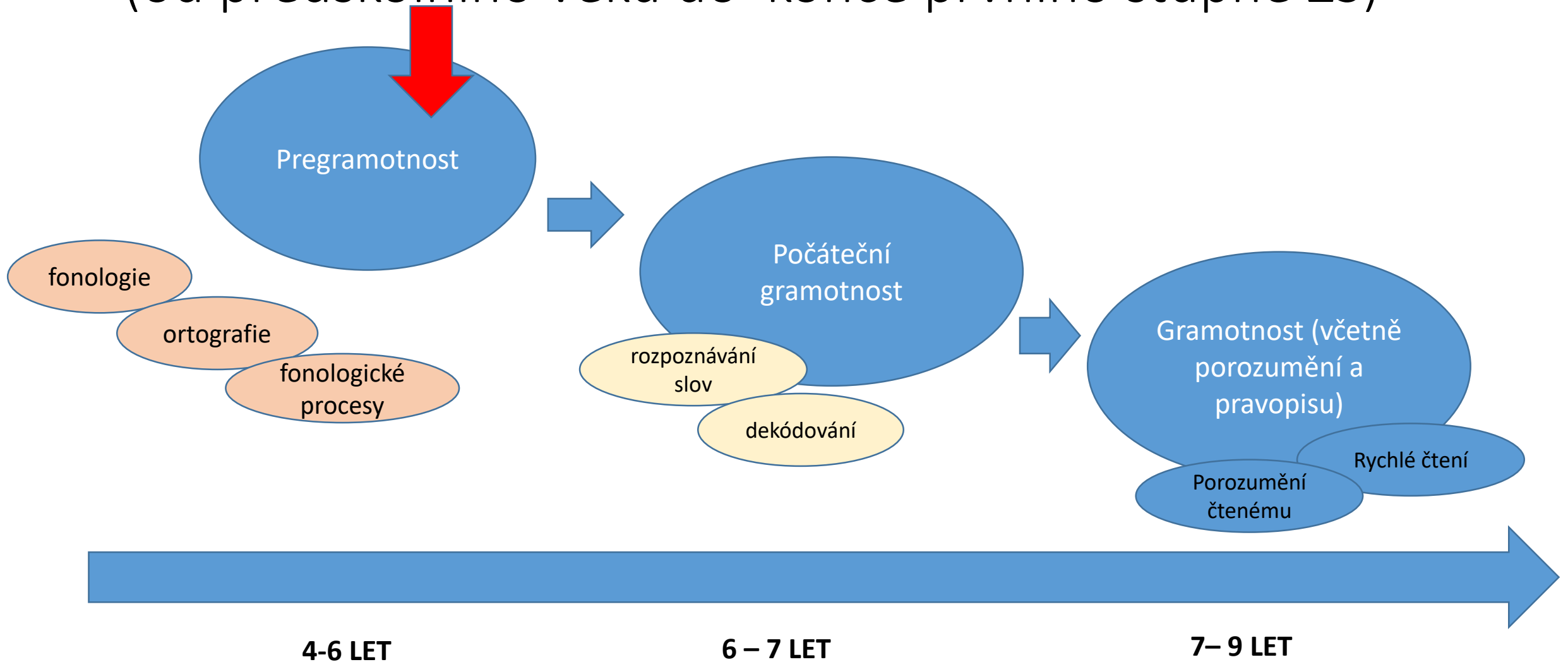
Současná vývojová psychologie rozlišuje pro potřeby studia a výzkumu gramotnosti kvalitativně odlišné stupně ve vývoji gramotnosti

Stupně rozvoje čtení

(od předškolního věku do konce prvního stupně ZŠ)

Stupně rozvoje čtení (od předškolního věku do konce prvního stupně ZŠ)

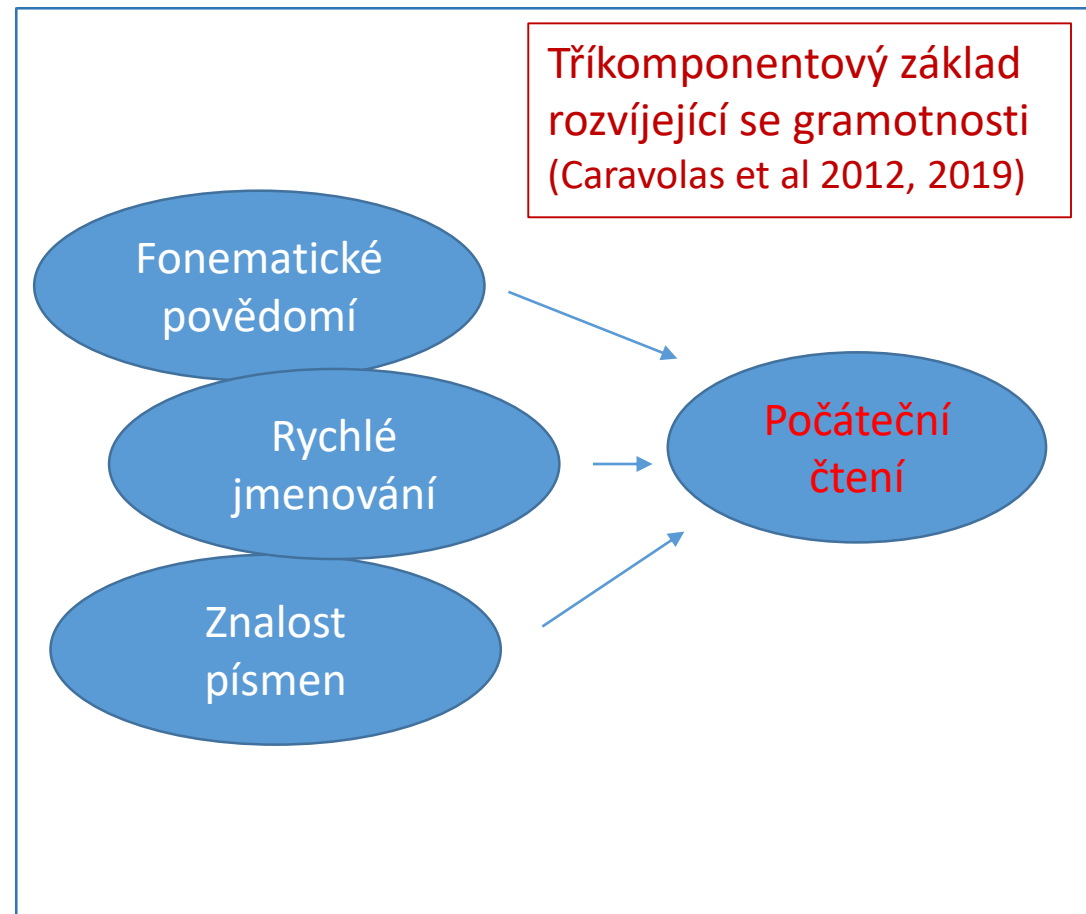
MiniMABEL

- Zjišťuje úroveň klíčových indikativních pregramotnostních dovedností
 - Poznávání písmen (jak dítě píše a jak rozpoznává písmena) – vynořující se znalost, nikoliv školská!!!!
 - Fonematické uvědomování (vydělení počáteční a koncové hlásky ve smyšlených slovech)
 - Rychlé jmenování obrázků
 - Čtení slov
- Příprava a pilotní prověření psychometrických vlastností v rámci diplomního projektu FHS UK- **Bc. Martiny Pustkové**

MiniMABEL – obsah a složení subtestů

Zjišťuje úroveň klíčových indikativních pregramotnostních dovedností (podle Caravolas et al 2012, 2019)

- **Poznávání písmen** (jak dítě píše a jak rozpoznává písmena; vynořující se znalost, nikoliv školská!!!!)
- **Fonematické uvědomování** (vydělení počáteční a koncové hlásky ve smyšlených slovech)
- **Rychlé jmenování obrázků**
- **Čtení slov**

Ukázky úloh – Rychlé jmenování

MiniMABEL

RAN – Rychlé jmenování – obrázky

Instrukce pro administraci a vyhodnocení testu

Popis testu

Tento test: Test RAN (Rapid Automatic Naming) měří schopnost rychlé a plynulé produkce slovních označení velmi dobře známých obrázků. Rychlost, za jakou děti dokáží tyto obrázky jmenovat, je jedním z ukazatelů jejich pregramotnostního vývoje.

Hodnotíme: **Rychlost:** Hodnotíme průměr časů z obou administrovaných sad obrázků (zaznamenaný v sekundách).

Chyby: Sledujeme chyby – v každé administrované sadě zaznamenáváme počet nesprávně pojmenovaných obrázků a obrázků, které dítě přeskočilo. Hodnotíme na základě průměru počtu chyb z obou sad. Chybové hodnoty posuzujeme spíše kvalitativně, neboť jsou u běžně se vyvíjejících dětí málo četné.

Pomůcky pro atestaci: Záznamový arch, Karta pro dítě – Závěčné objekty, Karta pro dítě – Sada 1 a Sada 2, Rekordér, stopky

Postup administrace

1. Představení testu

Řekněte: *„Budeme co nejrychleji jmenovat obrázky. „Podívej se, máme tady tyto obrázky: PES, KOLO, BOTA, RYBA, MOTÝL. Zkus je také pojmenovat. Ukazuj si na ně prstem a jeden po druhém je pojmenuj.“* [Administrátor ukáže dítěti kartu Rychlé jmenování (RAN)-obrázky – Karta pro dítě se závěčnými podněty, pěti různými obrázky].

- Pokud dítě samo obrázky na závěčné kartě správně pojmenovává, přejděte v instrukci k části Jak test zadáváme.
- Pokud dítě obrázky pojmenovává zdrobnělinou, chybně nebo si není jejich pojmenováním jisté, administrátor znovu obrázky na závěčné kartě sám pojmenuje a následně vyzve dítě, aby je pojmenovalo také: *„Podívej se, máme tady tyto obrázky: PES, KOLO, BOTA, RYBA, MOTÝL. Budeme používat tato slova. Ukazuj si na obrázky prstem a jeden po druhém je pojmenuj.“* Tento postup, pokud je to třeba, je možné zopakovat celkem třikrát, dokud dítě nezvládne pojmenovat závěčnou sadu bez pomoci.

Ukázky úloh

- pojmenovávání písmen

- vydělování počáteční hlásky

MiniMABEL **ZNALOST PÍSMEN – POJMENOVÁNÍ PÍSMEN**

Instrukce pro administraci a vyhodnocení testu

Administrátor..... Datum testování.....

Jmenný kód dítěte		Pohlaví		Věk (YYYY,MM)		Škola (kód)	
-------------------	--	---------	--	---------------	--	-------------	--

Postup vyhodnocení

Pro vyhodnocení testu použijte Záznamový arch níže. Do prázdných sloupců zaznamenávejte odpověď dítěte takto:

- fajku (✓) pro označení správné odpovědi; název písmene nebo vyslovené písmeno
- křížek (X) jako označení chybné odpovědi; v takovém případě запиšte odpověď dítěte
- Když se dítě samo opravilo, odpověď hodnotte jako správnou a vedle fajky napište SO
- Pokud dítě nic u některého písmene neodpovědělo, vepište do příslušné kolonky N.

Vyhodnocení

- Za každou správnou odpověď udělíme jeden (1) bod.

Záznamový arch

Položka	Písmena	Odpověď dítěte	✓	Body 0-1
1.	Zácvičná položka A			
2.	Zácvičná položka C			
3.	O			
4.	M			
5.	K			

MiniMABEL **IZOLACE POČÁTEČNÍ HLÁSKY**

Instrukce pro administraci a vyhodnocení testu

Administrátor..... Datum testování.....

Jmenný kód dítěte		Pohlaví		Věk (YYYY,MM)		Škola (kód)	
-------------------	--	---------	--	---------------	--	-------------	--

Postup vyhodnocení

Dva (2) body udělujeme v těchto případech:

- Dítě správně zopakuje položku a provede správně izolaci (tj. realizuje řešení uvedené v záznamovém archu; například položku VAT opakuje jako VAT a odpovídá (izoluje) V.)
- Dítě nesprávně zopakuje testovou položku, ale odpovídá v souladu s očekávanou odpovědí (tj. provádí správnou izolaci, jak je uvedena v záznamovém archu; například položku VAT zopakuje jako FAT a odpovídá (izoluje) V.)

Jeden (1) bod udělujeme v těchto případech:

- Dítě nesprávně zopakuje testovou položku, ale z tohoto nesprávně zopakovaného slova provede správně izolaci; například položku VAT zopakuje jako FAT a odpovídá (izoluje) F.
- Dítě nezopakuje testovou položku, ale provede správně izolaci; například položku VAT nezopakuje a odpovídá (izoluje) V. Tyto případy značíme v záznamovém archu.

Ve všech dalších případech hodnotíme nesprávné odpovědi nula (0) body.

Záznamový arch

Plnění této úlohy dítětem je vhodné nahrávat pro možnost zpětné kontroly. Sledujte opakování položky i odpovědi dítěte. Pořizujte přepisy chybných odpovědí. V případě, že dítě odpovídá správně, lze značit do příslušného řádku jen fajku ✓.

Číslo položky	Opakování položky (PŘEPIS, CO DÍTĚ ZOPAKOVALO)	Izolovaná hláska (PŘEPIS, CO DÍTĚ IZOLOVALO)	Body 0-1-2
1	Vat ✓	✓	
2	Koch		
3	Fél		
4	Nák		

MiniMABEL - administrace

- Snadná administrace - cca 30 minut s jedním dítětem
- Připravené předlohy testových materiálů: instrukcí a záznamových archů či obrazového materiálu
- Připravené návody pro postup k vyhodnocení

MiniMABEL- psychometrické vlastnosti

Korelace mezi testy MiniMABEL (diplomová

práce FHS UK: Pustková, M. in prep

	Znalost písmen	Izolace hlásek	Čtení (velká p.)	RAN
Znalost písmen	1	.571**	.920**	-.144
Izolace hlásek	.571**	1	.549**	.07
Čtení	.920**	.549**	1	-.238*
RAN	-.144	.07	-.238*	1

Reliability (diplomová práce FHS UK: Pustková, M. in prep.)

Test	N of items	N valid	Cronbach α	ICC
MiniMABEL Poznávání písmen	12	78	0.91	
MiniMABEL Psaní písmen	12	78	0.89	
MiniMABEL Izolace hlásek	10	78	0.87	
MiniMABEL RAN obrázky - rychlost	2	78		0.85
MiniMABEL Čtení velkých písmen	10	78	0.96	0.96

Vyhodnocení MiniMABEL – návrh vyhodnocení s oporou kriteriálních hladin

Subtest	Max bodů	Výkon			
		Bezproblémový	Uspokojivý	Rizikový	Kritický
		100. - 51. percentil	50. - 26. percentil	25. - 11. percentil	10. - 0. percentil
Poznávání písmen	12	12 - 9 bodů	8 - 6 bodů	5 až 3 body	< 2 body
Psaní písmen	24	24 až 15 bodů	14 až 9 bodů	8 až 5 bodů	< 4 body
Izolace hlásek	20	20 až 18 bodů	17 až 13 bodů	12 až 6 bodů	< 5 bodů
RAN obrázky		< 30 s až 50 s	50+ s až 60 s	60+ s až 72 s	> 73 s
Čtení slov VELKÉ	20	4 a více bodů	3 až 1 bod	0 bodů	0 bodů

Návrh na sestavení kriteriálních hladin pro posuzování výkonu testovaných dětí v MiniMABEL byl pilotně sestaven v rámci realizace diplomového projektu Martiny Pustkové (FHS UK, in prep) .

S tímto návrhem budeme pravděpodobně v dalším zpracování screeningu ještě pracovat- směrem k jeho dalšímu zpřesnění a prověření. V základním nastavení by mělo ale vyhodnocování MINIMABEL pracovat s uvedenými čtyřmi výkonovými hladinami.

MiniMABEL - aktuálně

- Zveřejnění popisu a teoretických východisek i pilotního psychometrickéh prověření v rámci diplomové práce Bc. Martiny Pustkové (FHS UK)
- Publikace s popisem výsledků pilotního výzkumu (Československá psychologie)
- Zveřejnění MiniMABEL – pravděpodobně digitalizovaná forma
- ? Školení a příprava pro práci s MiniMABEL
- ? vícejazyčné formáty (podobě jako MABEL)

gabriela.malkova@fhs.cuni.cz

**FAKULTA
HUMANITNÍCH STUDIÍ**
Univerzita Karlova